

MÄNTSÄLÄN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

(päivitetään 2011 – 2012)

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT

1. JOHDANTO	5
2. MÄNTSÄLÄN VARHAISKASVATUKSEN LÄHTÖKOHDAT	6
3. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN TAVOITTEET	7
4. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN TOIMINTA-AJATUS JA ARVOT	7
5. VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖN KUVAUS	8
6. KUNNAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMASTA YKSIKÖKOHTAISIKSI VARHAISKASVATUSSUUNNITELMIKSI	9
7. VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAMUODOT, OMINAISPIIRTEET JA TARKENNETUT TAVOITTEET	9
7.1 Päivähoito	
7.2 Seurakunnan kerhot	
7.3 Lastenneuvola	
7.3.1. Hammashuolto	
7.4 Perheneuvola	
7.5 Perhe- ja sosiaalityö	
8. VARHAISKASVATUKSEN, ESIOPETUKSEN JA PERUSOPETUKSEN YHTEISTYÖ	12
8.1 Päivähoidossa	
8.2 Seurakunnassa	
8.3 Lastenneuvolassa	
8.4 Perheneuvolassa	
9. VARHAISKASVATUSTOIMIJOIDEN VÄLINEN MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ	13
9.1 Mitä on moniammatillinen yhteistyö Mäntsälässä?	
9.2 Suunnitelma moniammatillisen yhteistyön ylläpitämiseksi ja edelleen kehittämiseksi	
10. KASVATUSKUMPPANUUS	14
10.1 Mitä kasvatuskumppanuus on Mäntsälässä?	
10.2 Kasvatuskumppanuutta rakentavat/ylläpitävät toimintamuodot	
10.2.1 Päivähoidossa ja seurakunnan kerhoissa	
10.2.2 Lastenneuvolassa	
10.2.3 Perheneuvolassa	
10.2.4 Perhe- ja sosiaalityössä	
10.3 Suunnitelma kasvatuskumppanuuden vahvistamiseksi ja edelleen kehittämiseksi	
11. ERITYISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	16
11.1 Eryistuen tarpeen tunnistaminen	
11.2 Eryistuen toteuttaminen	
11.3 Eryistuen tuen antajat	
11.3.1 Lastenneuvola	
11.3.2 Perheneuvola	
11.3.3 Terveyskeskuspsykologi	

11.3.4 Puheterapeutti	
11.3.5 Kiertävä erityislastentarhanopettaja	
11.3.6 Fysioterapeutti	
11.3.7 Toimintaterapeutti	
11.3.8 Sosiaali- ja perhetyöntekijät	
11.4 Suunnitelma erityisen tuen vahvistamiseksi ja edelleen kehittämiseksi	
12. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN VARHAISKASVATUS MÄNTSÄLÄSSÄ	19
12.1 Miten eri kieli- ja kulttuuriryhmissä olevien lasten varhaiskasvatus on järjestetty Mäntsälässä?	
12.2 Suunnitelma eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten varhaiskasvatuksen edelleen kehittämiseksi	
13. YHTEENVETO JA AIKATAULU KEHITTÄMISSUUNNITELMISTA	20
13.1 Moniammatillinen yhteistyö	
13.2 Kasvatuskumppanuus	
13.3 Erityisen tuen järjestäminen	
13.4 Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten varhaiskasvatus	
14. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN ARVIOINTI JA SEURANTA	21

ALKUSANAT

Mäntsälän kunnanvaltuusto päätti 10.12.2001 vuoden 2002 koskevassa talousarviokokouksessa, että perhepalveluiden yhtenä sitovana toiminnallisena tavoitteena on varhaiskasvatussuunnitelman laadinta 31.5.2003 mennessä.

Vuoden 2003 talousarviossa varhaiskasvatussuunnitelman valmistumispäiväksi muutettiin 31.12.2003

Mäntsälän perusturvapalvelukeskuksen päällikkö Hilikka Ahosniemi hyväksyi 11.10.2002 Helsingin yliopiston tarjouksen varhaiskasvatussuunnitelma- koulutuksen järjestämisestä.

Varhaiskasvatussuunnitelma-koulutus kohdentui ydinryhmään (18 jäsentä), joka koostui lasten päivähoidon, lastenneuvolan, perheneuvolan, perhe- ja sosiaalityön ja seurakunnan kerhon edustajista.

Ydinryhmän edustajat ovat vieneet koulutuksesta saamansa tiedon ja tehtävät omiin työyksikköihinsä, joissa annetut tehtävät on tehty ja palautettu ydinryhmän sihteerille. Näin kaikki työntekijät eri työyksiköissä ovat osallistuneet tämän suunnitelman tekoon.

Mäntsälän kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa on hyödynnetty valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmatyötä. Tästä kuuluu kiitos kouluttajalle, joka on seurannut aktiivisesti valtakunnallisen suunnitelman valmistumista.

Kouluttaja: Riitta-Maija Vesanen, Helsingin yliopisto, Vantaan täydennyskoulutuslaitos

Ydinryhmän jäsenet (18):

Rännäli Ulla, sihteerin, Anttilan päiväkotin
Huhtikangas Kirsti, Anderstorpin päiväkotin
Kaukolinna Marja, Päiväkotin Satuleijona
Keltti Pirjo, Mustamäen päiväkotin
Kärkkäinen Mervi, Päivähoiton koulutustyöryhmä
Kosonen Kari, Perheneuvola
Mäkinen Maarit, Päiväkotin Amanda
Mäkiranta-Nikkilä Maarit, Etelä- Mäntsälän päivähoito
Pellinen Mirikka, Mäntsälän englanninkielinen Montessorileikkikoulu
Pieski Pirkko, Perhepäivähoito
Salo Anu, Taikametsän päiväkotin
Salo Kirsti, Anttilan päiväkotin
Saxell Tuula, Mäntsälän seurakunta
Suojanen Marika, Päiväkotin Omenapuu
Syrjänen Sirpa, Saviahon päiväkotin
Ryhänen Sini, Lastenneuvola
Venetkoski Jaana, Sosiaalityö (saakka)
Koivuluoma Marja, Perhetyö (saakka)
Lehtineva Eeva, Perhetyö

Ydinryhmä kokoontui viisi kertaa.

Pienryhmät (viisi pienryhmää, koostuivat ydinryhmän jäsenistä) kokoontuivat neljä kertaa.

Työvaliokunta (viisi ydinryhmän jäsentä) kokoontui viisi kertaa.

1. JOHDANTO

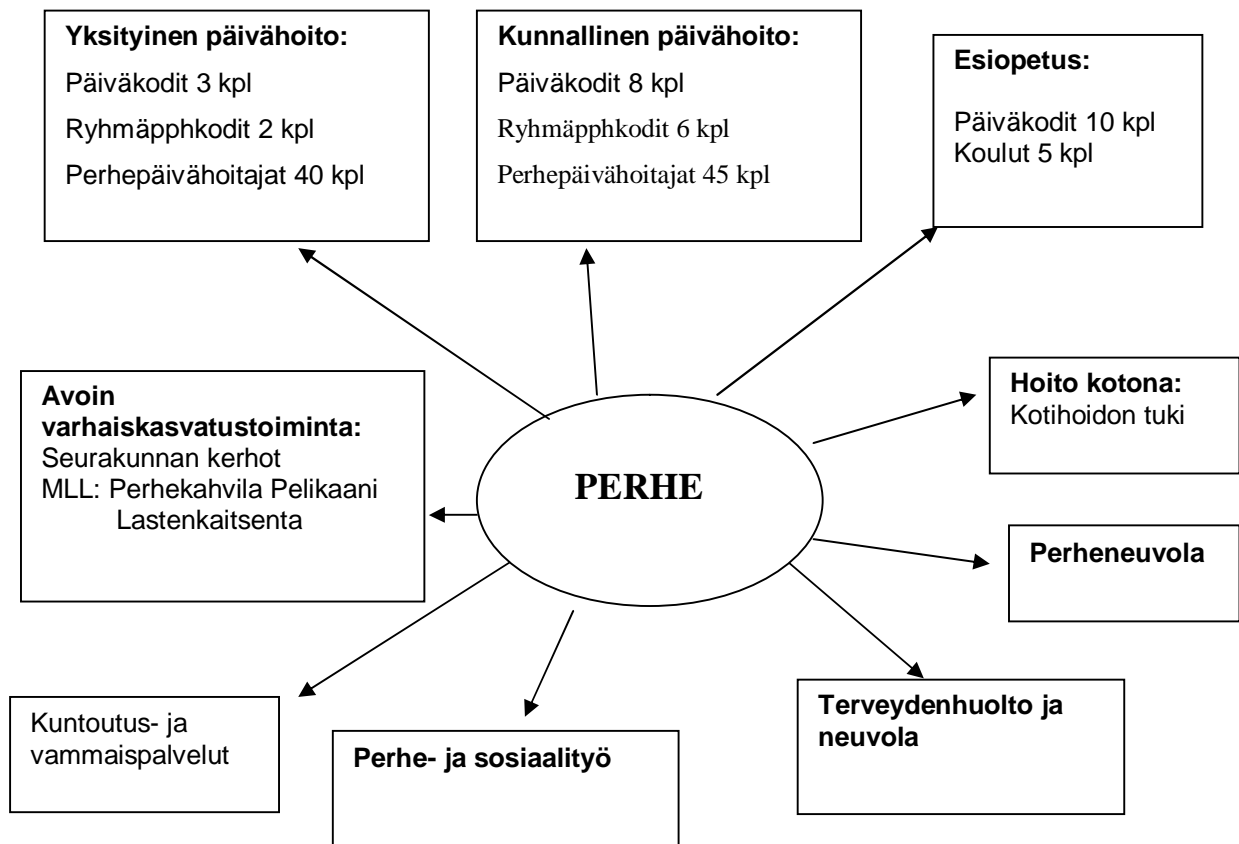
Mäntsälässä varhaiskasvatus on vanhemmuuden tukemista ihmiskeskeisesti vanhempia ja lasta kunnioittaen.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset hoitavat, kasvattavat, ohjaavat ja opettavat lapsia.

Varhaiskasvattajat toimivat yhteistyössä eri tahojen kanssa, jotka toimivat varhaiskasvatuksen verkostossa.

Varhaiskasvatuksessa on oleellista lasten, varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä vanhempien vuorovaikutus ja kasvatuksellinen kumppanuus.

Varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyössä laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa, jossa ovat osallisina sosiaali-, terveys-, ja opetustoimi sekä erilaiset lapsi- ja perhetyötä tekevät järjestöt, yhteisöt ja seurakunta varhaiskasvatuspalveluineen.

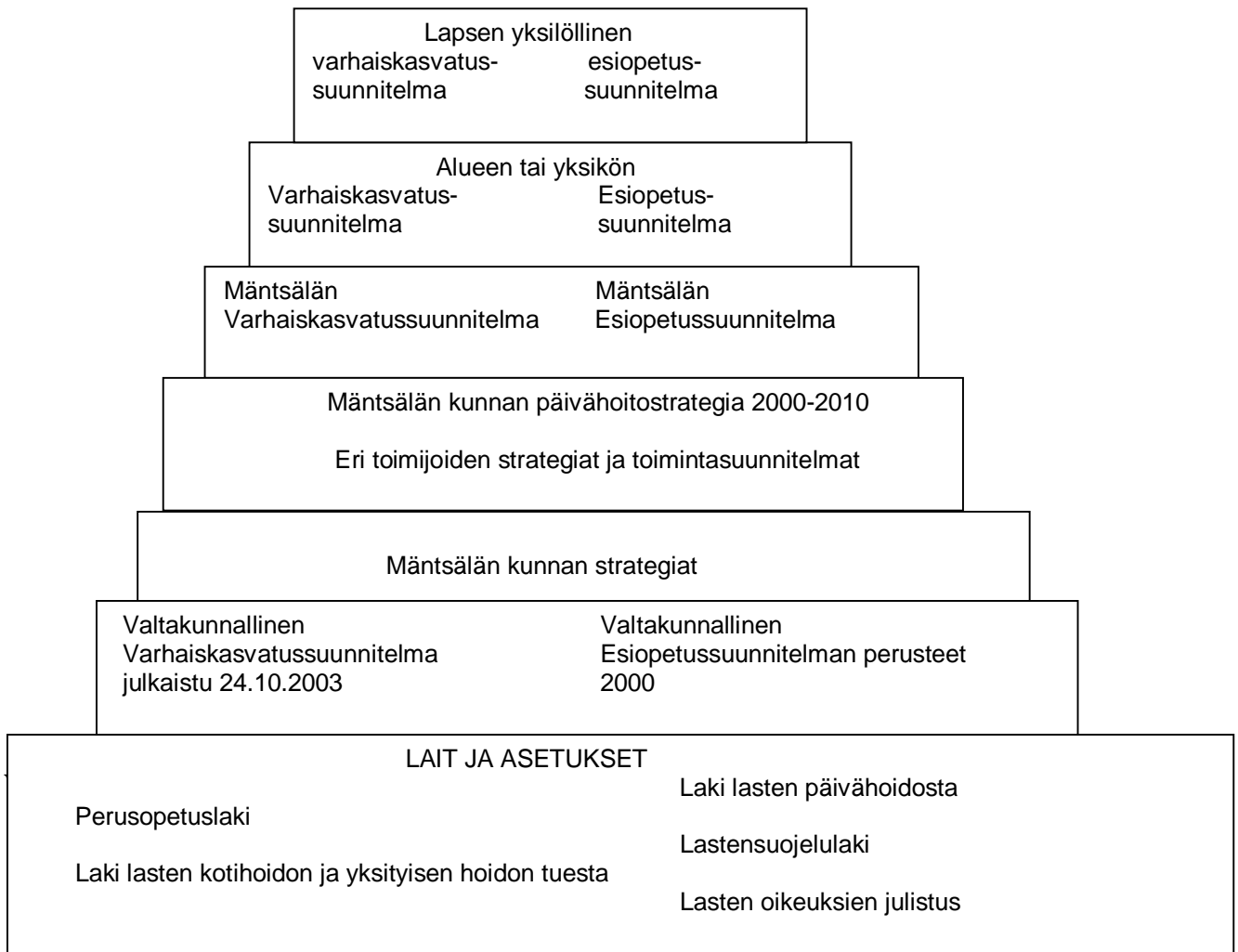

Varhaiskasvatussuunnitelma palvelee kaikkia näitä tahoja sekä myöskin kunnallista päätöksentekojärjestelmää.

2. MÄNTSÄLÄN VARHAISKASVATUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Varhaiskasvatuksessa korostuu lapsen tarpeiden kokonaisvaltainen huomioonottaminen, tämä perustuu laeista ja asetuksista lähtien kunnan eri toimijoiden strategioihin.

Mäntsälän varhaiskasvatussuunnitelma ja sen tehtävä varhaiskasvatuksen kehittämistä tukevana asiakirjana nojaa eri toimijoiden tietoisuuteen laaja-alaisesta varhaiskasvatuksen perusteiden ymmärtämisestä.

3. VARHAISKASVATUSUUNNITELMAN TAVOITTEET

- Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on kehittää varhaiskasvatuksen yhteistyötä Mäntsälässä niissä palveluissa, joilla tuetaan lasta ja perhettä ennen lapsen oppivelvollisuuden alkamista.
- Varhaiskasvatuksen parissa työskentelevä henkilökunta mieltää itsensä osaksi suurempaa kokonaisuutta, mikä mahdollistaa paremman yhteistyön varhaiskasvatuksen eri tahojen kanssa.
- Tavoitteena on luoda mahdollisimman yhdenmukaiset toiminta-ajatukset ja tavoitteet kaikkien Mäntsälän kunnassa varhaiskasvatusta tekevien tahojen kesken.
- Varhaiskasvatussuunnitelma antaa tietoa kaikesta Mäntsälän (kunnan) varhaiskasvatustoiminnasta, eli mitä varhaiskasvatus on ja ketkä sitä antavat.
- Varhaiskasvatussuunnitelma tukee yhteistyötä perheiden ja työntekijöiden välillä.
- Varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä esiopetussuunnitelman kanssa muodostaa lapsen hyvinvointia, kasvatusta ja oppimista edistävän kokonaisuuden
- Tavoitteena on, että kaikilla osapuolilla (lapset, vanhemmat, työntekijät) on hyvä olla Mäntsälän varhaiskasvatuksen piirissä.

Näin tuotamme laadukasta ja korkeatasoista palvelua mäntsäläläisille perheille.

4. TOIMINTA-AJATUS JA ARVOT

4.1. Lapsikäsityksemme:

Lapsuus on yksi kehitysvaihe ihmiselämässä. Jokainen lapsi on arvokas erillinen yksilö, jolla on oikeus olla oma yksilöllinen persoonallisuutensa.

Lapsi on perusolemukseltaan arvokas ja hyvä, kokoajan oppiva, kokeileva ja vaikutteille altis. Lapsi oppii aistien, leikkien, toimien arjessa yhdessä aikuisen kanssa turvallisesti kulkien.

4.2. Toimintaa ohjaavat arvomme:

Varhaiskasvatustoimintaa ohjaavat arvomme ovat: tasavertaisuus, toisen ihmisen kunnioittaminen, lähimmäisen rakkaus, yksilöllisyys, erilaisuuden hyväksyminen ja vastavuoroisten tunne-elämysten tarjoaminen; inhimillisyys, empatia, huumori, lämpö.

4.3. Toimintaperiaattemme:

- lapsella on oikeus olla lapsi
- lapsella on oikeus saada tarvitsemansa varhaiskasvatustalvet
- lapsella on oikeus saada tarvitsemaansa erityistä tukea kasvuunsa ja kehitykseensä
- lapsella on oikeus ammattitaitoiseen varhaiskasvatuksen henkilöstöön
- lapselle tarjotaan turvallinen ja monipuolinen leikki- ja toimintaympäristö
- lasta kasvatetaan elämään yleisesti hyväksytyjen lakien ja normien mukaisesti yhteiskuntamme jäseneksi.

Lapsella on oikeus tulla hyväksytyksi omana itsenään

5. VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖN KUVAUS

Mäntsälän varhaiskasvatuksen ympäristöä leimaa maaseutumaisuus ja asumusten laaja levittäytyminen. Mäntsälä on myös muuttovoittoinen kunta. Nämä tekijät ovat sekä etuja, että haasteita varhaiskasvatustyölle. Mäntsäläläisten lasten kasvuympäristö on luonnonläheinen riippumatta siitä, ollaanko taajamassa vai haja-asutusalueella.

Muuttovoittoisessa kunnassa varhaiskasvatuspalvelut voivat toimia uusien asukasperheiden linkittäjinä.

Laajan kunnan varjopuolena ovat pitkät välimatkat. Laajuuteen liittyy myös eriarvoisuutta, koska palvelut eivät tavoita kaikkia samalla tavalla. Vaikka Mäntsälä on vielä monessa suhteessa turvallinen kunta, muuttovoittoisuus tuo mukanaan myös lieveilmiöitä, jotka voivat vaikuttaa lapsiperheiden elämään.

Mäntsälän kunnan strategiat v. 2002-2005: (kunnanvaltuusto 3.6.2002/29§)

Väestönkasvun tavoitteena on säilyttää kunnassa selkeästi yksi keskustaajama. Väestönkasvun alueellisen jakautumisen tavoite on v. 2020 seuraava:

- Kirkonkylä 60% (15600 asukasta, lisäystä nykyiseen 6900 asukasta)
 - Etelä-Mäntsälä 30% (7800 asukasta, lisäystä nykyiseen 2200 asukasta)
 - Pohjois-Mäntsälä 10% (2600 asukasta, lisäystä nykyiseen 300 asukasta)
- Kirkonkylää kehitetään osayleiskaavan pohjalta kunnan selkeänä keskuksena.

Mäntsälän asukasluku	31.12.2002		17203 henkilöä
	30.09.2003		17402 henkilöä
	31.12.2003		17400 henkilöä
Ikärakenne	31.12.2002	henk.	%
	31.12.2003		
0 - 14 v.		3943	22,9
15 - 24 v.		1750	10,2
25 - 64 v.		9383	54,5
65 v.-		2127	12,4
yht.		17203	100,0

Mäntsälän kunnan väestöennuste ikäjakaumalla 0-9 vuoteen 2020:

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2010	2015	2020
0 – 4v.	1098	1256	1173	1211	1220	1302	1317	1346	1461	1606	1821
5 – 9v.	1149	1223	1398	1388	1386	1369	1416	1463	1619	1730	1949

6. KUNNAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMASTA YKSIKKÖKOHTAISIKSI VARHAISKASVATUS- SUUNNITELMIKSI

Mäntsälän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma on laaja-alaisen varhaiskasvattajajoukon tekemä. Varhaiskasvatuksen toteuttamisessa on erilaisia painopistealueita riippuen kustakin toimintayksiköstä.

Yhteistä kaikille toimintayksiköille ovat varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet, toiminta-ajatus, arvot, kasvatuskumppanuus ja moniammatillinen yhteistyö, suunnitelman arviointi ja kehittämissuunnitelmat.

Vuonna 2004 laadittavissa yksikkökohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa selviää kunkin yksikön varhaiskasvatuksen toimintamuodot ja sisällöt.

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja kunnan varhaiskasvatussuunnitelma ovat pohjana yksikkökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnassa.

Kaikkien yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmissa toteutetaan kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa, painopistealueina moniammatillinen yhteistyö ja kasvatuskumppanuus.

Ehdotus yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelmatyön käynnistämiseksi:

Ydinryhmä ehdottaa, että yksikkökohtainen työskentely käynnistetään koko Mäntsälän kunnan varhaiskasvatushenkilöstön yhteisellä informatiivisella ja työtä organisoivalla koulutuspäivällä tammikuussa 2004, jonka kouluttajana toimii Riitta-Maija Vesanen.

Kyseisen päivän aikana käsiteltäisiin valtakunnallista Vasua sekä tutustuttaisiin yhdessä Mäntsälän kuntakohtaiseen Vasuun ja annettaisiin eväitä yksikkökohtaisen työn organisointiin.

Koulutuspäivän tavoitteena on toimia yhdistävänä lähtölaukauksena yhteiselle työlle ja luoda yhteistä orientaatiota ja ajattelua.

Ehdotamme, että yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat perusturvalautakunnan hyväksyttävänä joulukuussa 2004.

7. VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAMUODOT, OMINAISPIIRTEET JA TARKENNETUT TAVOITTEET

7.1. Päivähoito

Päivähoidon perustana on lasten lakisääteinen subjektiivinen oikeus päivähoitopaikkaan.

Mäntsäläläiset vanhemmat voivat valita hoitomuodon joko kunnalliselta tai yksityiseltä puolelta:

- perhepäivähoito: hoitajan kotona tapahtuva hoito, ryhmäperhepäivähoito
- päiväkotihoito

Mäntsälässä on paljon lapsiperheitä, jotka ovat uusia kuntalaisia. Uusille lapsiperheille päivähoito on tärkeä kunnallinen/yksityinen palvelumuoto. Kuntaan muuttavan perheen ja lapsen juurruttamiseen on varattava riittävästi aikaa, samoin hoitopaikkaan tutustumiseen.

Uudet perheet kysyvät päivähoidon työntekijöiltä myös kunnan muusta palvelutarjonnasta. Näin päivähoito toimii myös tiedonjakajana perheiden ja kunnan palveluiden välillä.

Päivähoidon tavoitteena on tukea ja ohjata lasten vanhempia heidän kasvatustyössään sekä vanhemmuudessaan. Päivähoito sisältää ammattitaitoista hoitoa, kasvatusta ja opetusta, johon kuuluvat myös opetukselliset, pedagogiset ja kasvatukselliset tavoitteet. Päivähoidon tärkein tavoite on, että lapsella on hyvä olla päivähoitossa.

Tavoitteena on kiireetön, positiivinen ja kannustava kasvatusilmapiiri. Päivähoidon ammattilaisten tavoitteena on pysyä mukana kehityksessä, unohtamatta varhaiskasvatuksen omia arvoja. Mäntsäläläisessä päivähoidossa korostuu luonnonläheisyys; metsät ja puistot ovat lähellä ja lasten kanssa on turvallista liikkua. Mäntsälän päivähoidon henkilökunta on pysyvää ja hyvin koulutettua.

7.1.1. Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan siinä varhaiskasvatuksen yksikössä, jossa hän on päivittäin hoidossa. Suunnitelma on aina tavoitteellinen. Suunnitelman laatimisessa sovelletaan jaetun asiantuntijuuden periaatetta, jolloin vanhempien näkemykset ja toiveet lapsen tilanteeseen liittyen tulevat huomioiduksi.

Yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa käytetään myös apuna lastenneuvolasta saatuja tietoja.

Tavoitteiden asettelussa on huomioitava lapsen älyllisen, toiminnallisen ja sosio-emotionaalisen kehityksen taso. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan vähintään kerran vuodessa varhaiskasvatuksen työntekijän ja lapsen vanhempien tapaamisessa.

Seurannassa voidaan käyttää apuna "kasvun kansiota", johon kerätään lapsen kasvuprosessia kuvaavia tuotoksia, merkintöjä ja muistoja.

7.2. Seurakunnan kerhot

Päiväkerhotyö: Lapsen yksilöllinen kohtaaminen pienryhmässä.

Perhekerhotyö: Lapsen ja vanhemman kohtaaminen. Vanhempien tukeminen kasvatustyössä. Keskeisinä tavoitteina yhteisöllisyys ja toisten vanhempien tapaaminen.

Pyhäkoulutyö: Lapsentajuinen jumalanpalvelusopetus ja johdatus kirkkovuoden kulkuun.

Iltapäivä-kerhotyö: Turvallisen iltapäivän viettopaikan tarjoaminen pienille koululaisille.

Musiikkikerhotyö: Kaikkein pienimmille tarkoitettu oma kerhohetki, jossa pääpaino on musiikissa.

Kaikkien toimintamuotojen yhteisenä tavoitteena on huolehtia lasten kristillisestä kasvatus- ja opetustehtävästä yhteistyössä kotien kanssa.

7.3. Lastenneuvola

Lastenneuvola toiminnan pääpaikka on keskustassa ja lisäksi lastenneuvolatoiminta on helmikuussa 2004 alkanut Hyökännummella.

Lastenneuvolassa asiakkaana käyvät Mäntsälän kaikki 2 viikon – 6 vuoden ikäiset lapset ja heidän perheensä.

Lastenneuvolatyön tavoitteena on turvata mäntsäläläisten lasten mahdollisimman terve kehitys ja kasvu, vanhempien optimaalinen jaksaminen ja koko perheen hyvinvointi.

Lastenneuvolan tehtävänä on erilaisten seulontatutkimusten (näkö, kuulo, kasvu, lasten neurologinen seuranta) avulla, löytää ne lapset, jotka tarvitsevat jatkotutkimuksia ja erityistä kuntouttavaa tukea. Tärkeänä osana lastenneuvolan toimintaa ovat myös kasvatustuen antaminen vanhemmille ja varhaisen vuorovaikutuksen kehittäminen lapsen ja vanhempien välillä.

Pyrkimyksenämme on toimia lastenneuvolan valtakunnallisten suositusten mukaisesti.

7.3.1. Hammashuolto

Mäntsälän hammashuollossa toimii kuusi hammaslääkäriä, kahdeksan hammashoitajaa ja yksi suuhygienisti. Hammashoitolat sijaitsevat keskustassa.

Hammashuollon asiakkaina lapset käyvät puolen vuoden iästä alkaen. Odottaville vanhemmille järjestetään hammasterveyskasvatusta tavoitteena turvata syntyvän lapsen mahdollisimman hyvä

suun terveys. Neuvolatoiminnan yhteydessä hammashoitaja tai suuhygienisti jatkaa suusairauksien ehkäisytyötä ja kasvatustuen antamista, kun lapsi on noin 6 kk vanha. Kahden vuoden iästä lähtien em. toiminta tapahtuu hammashoitolassa ja siihen sisältyy lisäksi hampaistokehityksen seuranta ja mahdollisten hammasvaurioiden ehkäisy ja korjaus.

7.4. Perheneuvola

Perheneuvolan lakisääteisenä perustehtävänä on lasten ja perheiden myönteisen kehityksen edistäminen järjestämällä ohjausta, neuvontaa ja muuta asiantuntija-apua ihmisuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä tutkimusta ja hoitoa lasten kasvatukseen ja perhe-elämään liittyvissä asioissa. Lakisääteisen perustehtävänsä ohella perheneuvolan tehtäviin Mäntsälässä kuuluu myös oppilashuollollisten palveluiden tarjoaminen kouluille, koska paikkakunnalla ei ole koulutoimen alaisuudessa toimivia psykologeja.

Kuten valtaosassa Suomen perheneuvonnan toimipisteitä, myös Mäntsälässä, palveluita tuottaa erillinen yksikkö. Sillä on moniammatillinen työtiimi, johon kuuluu sosiaalityöntekijöitä ja psykologeja. Sosiaalityöntekijä ja psykologit tapaavat perheitä pääsääntöisesti yhdessä. Perinteisesti lapsen yksilötutkimuksissa ja terapiahoidoissa heidän työnsä on eriytynyt niin, että sosiaalityöntekijä on tavannut vanhempia ja psykologi lasta. Perheneuvolatyössä ja niin myös Mäntsälässä tutkimuksen ja interventioiden kohteeksi on viime vuosina lisääntyvässä määrin noussut lapsen ja vanhempien välinen vuorovaikutus. Tässä työssä työpari tekee arvioita ja terapeuttista työtä yhdessä perheen jäsenten tapaamisissa.

Perheneuvolan nykyisen rakenteen perusteena ja tavoitteena on, että perheet saisivat apua lasten kasvatukseen ja psyykkisen kehityksen pulmiin luottamuksellisesti samassa toimipisteessä. Keskeisenä tavoitteena myös on, että perheneuvolassa kerätty kasvatus- ja perheasioihin liittyvä tietotaito saataisiin hyödyttämään myös ympäröiviä perheiden saamia palveluita. Tämä edellyttää yhteistyötä muiden viranomaisten, kuten varhaiskasvatuksen yksiköiden työntekijöiden kanssa. Yhteistyö toteutuu konsultaation ja asiakkaiden kanssa pidettyjen neuvotteluiden muodossa. Viranomaisyhteistyön tulisi palvella ennaltaehkäisevää ja hoitotyön toisiaan täydentävää nivomista. Esimerkkinä tällaisesta työskentelystä ovat yksittäisen lapsen vanhempien, päivähoiton ja perheneuvolan työntekijän säännölliset tapaamiset, joissa neuvotellaan lapsen ongelmatilanteiden kohtaamisesta, sovitaan yhteisistä tukitoimenpiteistä ja seurataan niiden vaikutusta päivähoiton arjessa.

7.5. Perhe- ja sosiaalityö

Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. Lapselle tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmisuhteet hänelle läheisiin ihmisiin.

Asiakastasolla sosiaalityö on ammatillista ja inhimillistä vuorovaikutustyötä. Kun lapsen elinolosuhteet vaarantuvat, tuetaan perhettä ensisijassa avoimuuden tukitoimenpitein heidän omassa kodissaan. Sosiaalityöntekijä tukee yksilöllisesti lasta, nuorta ja perhettä yhteistyössä asianomaisten kanssa.

Lastensuojelun työskentelyn käynnistää usein huoli lapsen tai nuoren hyvinvoinnista esimerkiksi huoli riittävästä ravinnonsaannista, puhtaudesta, terveydestä, ihmisuhteista, päihteiden käytöstä tai lapsen kohtelusta. Lastensuojelun tarkoitus on auttaa perheitä kohti parempaa arjenhallintaa ja elämänlaatua.

Lastensuojelun työskentelytapoja ovat keskustelu, ohjaus, neuvonta, perhetyö, verkostotyö, tuki/kriisiasunto (1kappale), tukiperhetoiminta ja lyhytaikainen laitos- tai perhehoito. Lisäksi perhettä voidaan tukea lasten harrastuksissa, vanhempien ammatin, asunnon tai työn hankkimisessa. Lastensuojelun tukena toimivat lapsen edunvalvonta, poliisisosiaalityöntekijä (30.9.2005 saakka) ja pienryhmätoiminta. Lisäksi aloitetaan tukihenkilökoulutuksen suunnittelu vuoden 2004 alusta tukihenkilöiden rekrytoimiseksi lastensuojelun sosiaalityötä tukemaan.

Kun avohuollon tukitoimenpiteet osoittautuvat riittämättömiksi tai mahdottomiksi toteuttaa ja kun lapsen kehitys tai terveys uhkaavat vakavasti vaarantua ja kun sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista, huostaanottoon pitää ryhtyä. Huostaanottotilanteessa työskennellään tiiviisti ja pyritään saamaan aikaan muutos parempaan lapsen tai nuoren elämäntilanteeseen. Huolimatta huostaanotosta tai sijoituksesta vanhemmat ovat edelleen lapsensa huoltajia. Lapsella on oikeus pitää yhteyttä hänelle tärkeisiin ihmisiin ja osallistua halutessaan häntä itseään koskeviin neuvotteluihin. Huoltajilla ja yli 15-vuotiaalla lapsella itsellään on oikeus valittaa päätöksestä. Mikäli huostaanoton perusteet poistuvat, lopetetaan huostassapito, jos se on lapsen edun mukaista. Huostaanotetulla lapsella ja nuorella on oikeus jälkihuoltoon 21 ikävuoteen saakka. Jälkihuolto oikeuttaa tuen saamiseen asunnon, koulutuksen ja/tai työpaikan hankkimisessa.

Lastenvalvojan työ kohdentuu lapsiin ja heidän perheisiinsä. Lastenvalvojan työ sisältää lasten edun valvontaa, ennalta ehkäisyä ja perheiden auttamista pulmatilanteissa esimerkiksi avioeroon liittyvissä kysymyksissä. Lastenvalvojan työn tarkoituksena on lasten kasvun ja kehityksen turvaaminen. Elatustuki, taloudellisena tukimuotona, turvaa lapsen ja perheen taloudellista tilannetta.

8. VARHAISKASVATUKSEN, ESIOPETUKSEN JA PERUSOPETUKSEN YHTEISTYÖ

8.1.Päivähoidossa

Varhaiskasvatuksen sisällä:

Lapsen siirtyessä päivähoidossa hoitomuodosta toiseen tai päiväkodissa ryhmästä toiseen, siirtyvät lapsesta tehdyt havainnot ja tiedot, jotka lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen turvaamiseksi ovat välttämättömiä uuteen hoitopaikkaan. Henkilökunta on saanut Vasun tekemisen myötä kannustusta ja varmuutta tiedonsiirron oikeuteen. Tiedonsiirto tapahtuu aina ensisijaisesti vanhempien luvalla yhteisymmärryksessä ja kasvatuskumppanuuden hengessä. Mutta silloin, kun lapsen etu vaatii tiedon siirtämistä uuteen hoitopaikkaan, vanhempien kieltö ei voi olla tiedon siirtämisen esteenä.

Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen:

Lasten siirtyessä esiopetukseen, lapsesta siihen mennessä saadut hoidon, kasvatuksen ja opetuksen turvaamiseksi välttämättömät tiedot siirtyvät esiopettajalle. Yhteiset palaverit lapsen entisten kasvattajien ja tulevien kasvattajien kesken mahdollistavat lapsen turvallisen siirtymisen ryhmästä toiseen. Tiedonsiirto tapahtuu aina vanhempien luvalla, samoin ehdoin ja ajatuksin kuin hoitopaikasta toiseen siirryttäessä.

Esiopetuksesta peruskouluun:

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun kolmikantakeskusteluja (luokanopettaja-esiopettaja-vanhemmat) yhteistyömuotona kehitetään. Koulun opettajat käyvät vaihtelevasti esikoululaisten kevään vanhempainilloissa kertomassa tulevasta kouluvuodesta. Esiopetuksen opettajat ja alkuopettajat tapaavat toisiaan kerran kuussa yhteisissä kokouksissa.

Kunnan yhteiset peruskoulun opetussuunnitelma, esiopetussuunnitelma, varhaiskasvatussuunnitelma rakentavat kasvatuksen ja opetuksen jatkumoa koko kunnan alueella

8.2. Seurakunnassa

Seurakunnan kerhojen ohjaajien ja päivähoidon työntekijöiden välillä yhteistyö jatkuu tähänastisella tavalla; yhteiset koulutukset, tapahtumat, päiväkotikummitoiminta.

Kolmikantakeskusteluja; srk- ohjaaja- koulun opettaja- vanhemmat käydään tarvittaessa. Seurakunnan ohjaaja vierailee ekaluokkalaisten luona koululla. Seurakunta ja kunta järjestävät kerran vuodessa kasvattajaillan kaikille kunnan kasvattajille.

8.3. Lastenneuvolassa

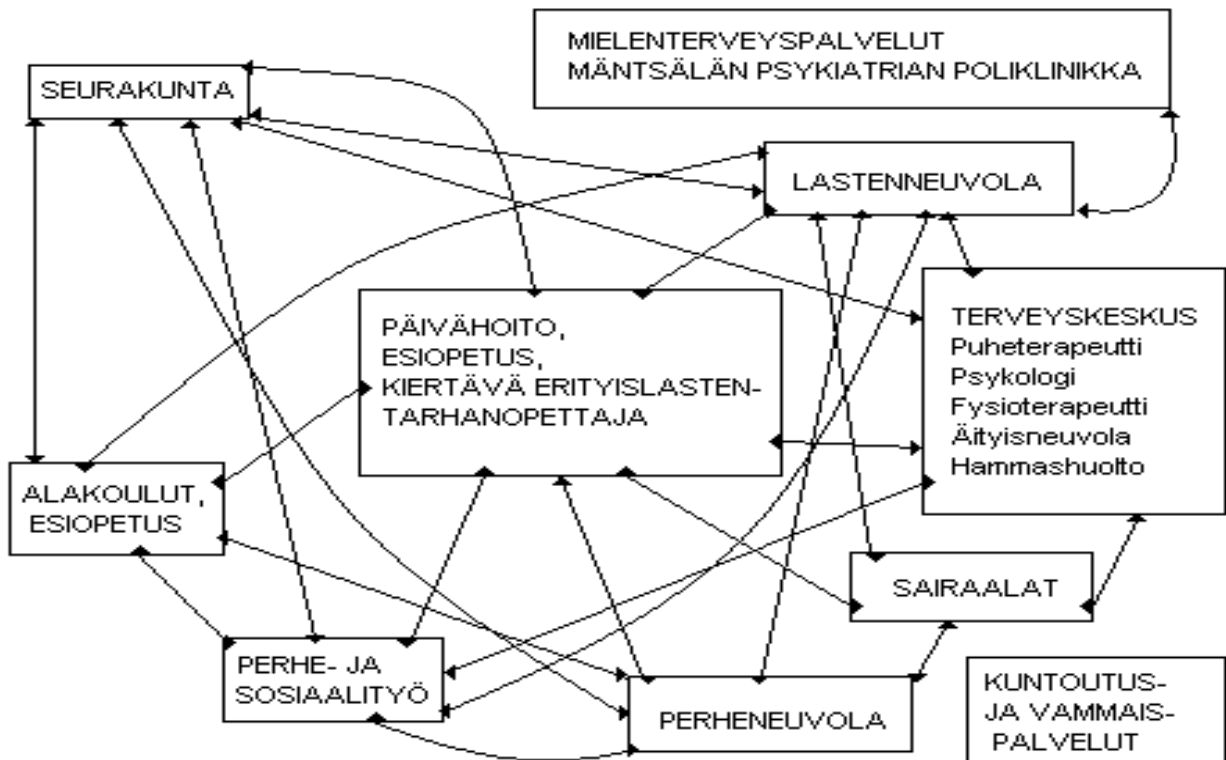
Koulun opettajien kanssa lastenneuvolalla ei ole yhteistyötä. Lasten terveystiedot siirtyvät automaattisesti kouluterveydenhoitajien käyttöön lapsen aloittaessa koulunkäynnin. Esikoulunopettajien kanssa on tehty jonkin verran yhteistyötä. 5-vuotiaiden lasten yhteistyökaavaketta on käytetty jonkin verran päivähoitossa. Tätä yhteistyömuotoa kehitetään koko kuntaa koskeväksi päivähoitossa ja seurakunnan kerhoissa.

8.4. Perheneuvolassa

Perheneuvolan osalta tarvitaan täsmennyksiä yhteistyön määrittelyyn, joka koskee yksikön asiakkaina olleiden erityislasten siirtymistä päiväkodista alkuopetukseen. Tarpeen olisi erityisesti pyytää koulujen edustajia miettimään, milloin ja miten he toivovat saavansa tietoa päivähoitossa kuntoutetuista koulutulokkaista.

9. VARHAISKASVATUSTOIMIJOIDEN VÄLINEN MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

VARHAISKASVATUKSEN MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖVERKOSTO MÄNTSÄLÄSSÄ

9.1. Mitä moniammatillinen yhteistyö on Mäntsälässä ?

Perheiden parissa toimii tällä hetkellä laaja moniammatillinen joukko, jossa työskentelevät/toimijat tekevät yhteistyötä keskenään lasten tarpeiden mukaisesti. Moniammatillisen työn perusperiaatteena on vanhempien kanssa toteutettava kasvatuskumppanuus. Toimijoiden välinen yhteistyö tukee ammatillisen osaamisen vaihtoa, vahvistamista ja lisäämistä esimerkiksi yhteisillä koulutuksilla ja keskinäisellä konsultoinnilla, salassapitovelvollisuus aina huomioon ottaen.

9.2. Suunnitelma moniammatillisen yhteistyön ylläpitämiseksi ja edelleen kehittämiseksi

Varhaiskasvatuksen työntekijät perehdytetään osaksi kunnan moniammatillista yhteistyöverkkoa käyttäen apuna mm. Mäntsälän kunnan yhteistä varhaiskasvatussuunnitelmaa ja myöhemmin tehtävää yksikkökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Tämä perehdyttäminen motivoi työntekijöitä monipuoliseen yhteistyöhön eri varhaiskasvattajien kanssa. Yhteistyön tulee olla arkista ja itsestään selvää. Yhteistyö on helpompaa, kun tunnemme toisemme ja työtapamme.

Kehitetään yhteistyökaavake, joka tehdään 5-vuotiaista lapsista 5-vuotis neuvolaan lähetettäväksi. Otetaan kaavake käyttöön koko kunnassa päivähoitossa ja seurakunnan kerhoissa seuraavan vuoden aikana.

Saumattomien palveluketjujen kehittäminen on tärkeää; lapsen asia ei saa jäädä junnaamaan paikalleen kuukausiksi vaan asioiden tulee edetä jouhevasti.

10. KASVATUSKUMPPANUUS

10.1. Mitä kasvatuskumppanuus on Mäntsälässä?

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Vanhempien kanssa työskentelevät kasvatuskumppaneina Mäntsälässä kaikki varhaiskasvatuksessa toimivat tahot.

Kasvatuskumppanuus on perhelähtöistä, perheen odotuksista ja tarpeista lähtevää toimintaa hyväksyen perheiden erilaisuudet. Tavoitteena on vanhemmuuden vahvistaminen lapsen ensisijaisena kasvattajana ja oman lapsensa parhaana asiantuntijana.

Kasvatuskumppanuuden toteutumisen perusedellytyksiä ovat molemminpuolinen kunnioitus, avoimuus, luottamus sekä yhteinen päämäärä.

Kumppanuuteen tuo monipuolisuutta ja syvyyttä osapuolten erilainen rooli yhteistyössä: ammatillisuus - vanhemmuus.

Kumppaneiden tulee nähdä yhteinen päämäärä lasten hyvinvoinnin edistäjänä, tavoitteeseen päästään kunnioittaen molempien osapuolten näkemyksiä.

Toimimme avoimessa vuorovaikutuksessa toistemme mielipiteitä arvostaen.

Kasvatuskumppanuus on helpompaa, kun tunnemme toisemme paremmin. Vanhemmat ja työntekijät käyttävät monenlaisia keinoja tutustuakseen toisiinsa.

10.2. Kasvatuskumppanuutta rakentavat/ylläpitävät toimintamuodot

10.2.1. Päivähoidossa ja seurakunnan kerhoissa

Kasvatuskumppanuus näkyy päivittäisissä keskusteluissa vanhempien kanssa lasta tuotaessa ja haettaessa. Yhteistyötä syvennetään hoito- ja kasvatuskeskusteluissa vähintään kerran vuodessa. Muita toimintamuotoja ovat mm. vanhempainillat, kasvattajaillat, juhlat, retket, avointen ovien päivät ja vanhempaintoimikunta.

Lasten kasvua ja kehitystä voidaan seurata keräämällä portfoliota eli kasvunkansiota koko päivähoidossa oloajan kouluikänsä saakka.

Vanhemmilla on mahdollisuus tutustua hoitopaikkoihin ja kerhoihin ennen hoidon alkamista. Toiminnasta tiedotetaan aktiivisesti monin eri tavoin.

10.2.2. Lastenneuvolassa

Kasvatuskumppanuus alkaa perhevalmennuksessa ennen ensimmäisen lapsen syntymää. Ryhmäneuvolatoiminnan tavoitteena on antaa ensimmäisen lapsen saaneille vanhemmille mahdollisuus keskinäiseen vuoro-vaikutukseen.

Kasvatuskeskusteluja käydään normaalien neuvolakäyntien yhteydessä.

10.2.3. Perheneuvolassa

Perheneuvolan asiakkaina voivat olla alle kouluikäisistä sellaiset lapset, joilla on oppimisen tai tunne-elämän kehityksen ongelmia. Perheet hakeutuvat perheneuvolan asiakkaiksi joko itse oma-aloitteisesti tai jonkin varhaiskasvatuksen tahon ohjaamana.

Kunnallinen perheneuvola voi varhaiskasvatuksen yhteistyöverkostossa tarjota mahdollisuuden lapsen kehitystä koskevien, vanhempien ja ammattikasvattajien yhteisten tavoitteiden rakentamiseen sekä heidän yhteistyönsä lujittamiseen. Perheneuvolan rooli tällaisena foorumina korostuu silloin, kun lapsen vanhemmat ovat hakeutuneet yksikön asiakkaiksi oppimisen tai tunne-elämän kehityksen pulmista johtuen. Tällöin perheneuvolassa pyritään edistämään lasten vanhempien ja ammattikasvattajien välistä dialogia, hyödyntäen sitä lapsen kehitykseen ja kasvuolosuhteisiin liittyvää tietoa, jota yksikön työntekijät ovat perheen asiakkuuden aikana saaneet. Tätä tietoa kerätään sekä lapsen perheeltä että ammattikasvattajilta erityisesti silloin, kun jokin varhaiskasvatuksen yksikkö on ohjannut perhettä perheneuvolan asiakkaaksi. Kun perheet hakeutuvat perheneuvolan asiakkaiksi jonkin varhaiskasvatuksen tahon ohjaamana, kyseiset työntekijät kutsutaan pääsääntöisesti yksikössä pidettävään alkutapaamiseen. Perheneuvola välittää varhaiskasvatuksen työntekijöille asiakasperheiden lapsia koskevaa tietoa suullisesti ja/tai kirjallisesti vanhempien luvalla. Suullinen tiedonanto tapahtuu yleensä vanhempien läsnäollessa. Vanhempien luvalla lapsen asioissa voidaan antaa myös konsultatiivista ohjausta varhaiskasvatuksen yksikölle. Perheneuvolassa pidetään asiakkaina olevia lapsia koskevia siirtoneuvotteluja heidän siirtyessä päiväkodista alkuopetukseen. Näissä neuvotteluissa ovat läsnä lapsen vanhemmat, päivähoidon työntekijä sekä tuleva luokanopettaja.

Asiakaskohtaisen yhteistyön lisäksi perheneuvolan työntekijät osallistuvat varhaiskasvatukseen liittyvien yhteistyöryhmien toimintaan.

10.2.4 Perhetyössä, sosiaalityössä

Perhetyö on ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä perheissä. Työ perustuu yhdessä perheen kanssa tehtyihin suunnitelmiin, tavoitteisiin, joustavuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Perhetyön avulla pyritään tukemaan ja ohjaamaan perhettä heidän ongelmissaan. Yhteistyökumppaneina toimivat mm. neuvolat, perheneuvola ja koulu.

Mäntsälässä on neljä perhetyöntekijää ja johtava perhetyöntekijä. Kolme perhetyöntekijöistä tekee lastensuojelupainotteista perhetyötä. Lastensuojelua vaativissa perheissä perhetyö alkaa ja päättyy sosiaalityöntekijän päätöksellä. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä sosiaalityöntekijän ja perheen kanssa. Työn kesto ja tavoitteet on sovittu yksilökohtaisilla huoltosuunnitelmilla.

Yksi työntekijä tekee perinteistä kotipalvelun lapsiperhetyötä. Lapsiperhetyön aloittamisesta vastaa johtava perhetyöntekijä. Asiakkaaksi lapsiperhetyöhön voi tulla verkostoyhteistyökumppaneiden kautta tai asiakas itse ottaa yhteyttä, kun kokee tarvitsevansa apua parisuhteeseen, vanhemmuuteen, kasvatukseen tai arjen hallintaan liittyvissä asioissa.

Perhetyön toimipaikka on sosiaalitoimiston yhteydessä kunnantalolla. Perhetyötä tehdään ensisijaisesti perheiden kotona. Perhetuvalla järjestettävä vertaistukiryhmätoiminta käynnistyi syksyllä 2003 kahdessa ryhmässä. Esimerkkinä päihdeäidit ryhmässä perhetyöntekijän työparina toimii päihdeterapeutti ja tyttöryhmässä yhteistyökumppanina on erityisnuorisotyöntekijä. Ryhmätoimintaa suunnitellaan joustavasti laajennettavan aina tarpeen mukaan eri toimijoiden kanssa, kuten mm. neuvolat.

Perhetyön tavoitteena on tukea perhettä ja tarvittaessa kriiseistä selviytymistä. Työmenetelminä ovat arjen askareissa auttaminen ja keskustelut vanhemman/vanhempien tukemiseksi heidän kasvatustehtävässään. Työskentelyn alkuselvittelyssä ja sen kuluessa selvitetään hyötykö perhe muista perhettä tukevista palveluista ja tarvittaessa ohjataan perhe niihin.

10.3. Suunnitelma kasvatuskumppanuuden vahvistamiseksi ja edelleen kehittämiseksi

Kasvatuskumppanuuden nykyiset käytännöt ovat hyviä. Toimivia käytäntöjä voisi syventää ja täydentää henkilökunnan ja vanhempien yhteisillä koulutuksilla ja keskustelutilaisuuksilla. Tarkoitusta palvelee myös koko kunnan yhteinen kasvatuskustelulomake/lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, jota käytetään päivähoitossa ja seurakunnan kerhoissa.

Varhaiskasvattajien koulutuksessa tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota perhekeskeisten lähestymistapojen soveltamiseen.

Kasvatuskumppanuuden käytäntöjen kehittämisen keskeiseksi tavoitteeksi on syytä asettaa avoimuuden ja luottamuksen ilmapiirin lujittaminen.

Laadukkaan lastenneuvolatyön jatkumisen takaamiseksi tarvittaisiin ”asiakassuunnitelmia”. Tällainen järjestelmällinen kehittämistyö edellyttää, kuten varhaiskasvatustyö yleensä, nykyistä huomattavasti suurempia henkilöstöresursseja.

11. ERITYISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksen periaatteena on, että kaikilla lapsilla on oikeus tulla hyväksytyksi ja erityiskasvatus toteutetaan mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatuspalveluiden yhteydessä.

Lapsella voi olla erityisen tuen tarvetta fyysisen, tiedollisen, puheen ja kielen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen alueella. Tuen tarve voi olla lyhytaikaista tai pysyvämpää. Myös lapsen kasvuoloista voi seurata erityisen tuen tarvetta.

11.1. Erityistuen tarpeen tunnistaminen

Lapsen päivittäisestä hoidosta ja kasvatuksesta vastaavat aikuiset havainnoivat lasta jatkuvasti. Havaintojen kirjaaminen on osa päivittäistä kasvatustyötä. Ammattikasvattajien ja vanhempien väliset kasvatuskeskustelut antavat molemmille osapuolille tietoa lapsen kehityksen ominaispiirteistä.

Kun lapsen kehityksessä huomataan erityispiirteitä, jotka vaativat erityistä tukea, lapsen päivittäiset kasvattajat (päivähoidossa, seurakunnan kerhoissa) antavat lapselle erityistukea normaalin kasvatustoiminnan puitteissa. Kun tämä ei riitä lapsen kehityksen turvaamiseksi, kasvatustyön ammattilaiset neuvottelevat lapsen vanhempien kanssa eri asiantuntijoiden käytöstä lapsen kehityksen tukemiseksi.

Lastenneuvolan työntekijät ovat tärkeässä asemassa erityisentuen tarpeen tunnistamisessa sekä koti-, että päivähoitoa olevista lapsista ja heidän perheistään.

Erialaisten seulontatutkimusten tulosten ja vanhempien kertomusten perusteella neuvolassa yleensä huomataan ne lapset, jotka tarvitsevat tukitoimia ja kuntoutusta. lastenneuvolasta nämä perheet ohjataan jatkohoitoon erityisentuen antajille. Tarvittaessa tehdään lapsille myös erityistutkimuksia erikoissairaanhoidossa. Tässä tehtävässä terveydenhoitajien olennaisena apuna ovat päivähoidon eri kasvattajat, jotka lähettävät vanhempien kautta terveisiä neuvolaan, jos lapsella on havaittu jotain poikkeavaa päivähoidossa tai seurakunnan kerhossa.

Vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö erityisen tuen järjestämiseksi lapselle on erityisen tärkeää. Tämä kasvattajan ja perheen välinen ”tiimiytyminen” merkitsee työntekijöiden ja vanhempien välistä dialogista yhteistyötä, joka perustuu jaettuun asiantuntijuuteen.

11.2. Erityistuen toteuttaminen

Mäntsälässä ei ole erityispäiväkotia tai erityisryhmiä erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseville lapsille. Nämä lapset ovat saaneet hoitopaikan päiväkodeista, ryhmäperhepäivähoitokodeista tai perhepäivähoitajilta.

Vanhempien toiveet ja lapsen tarvitsema tuen laatu sekä määrä pyritään huomioimaan hoitopaikkaa valittaessa.

Lasta kuntouttavat yksiköt, terapeutit ja yhteistyötahot voivat vaikuttaa lausunnoilla lapsen hoitopaikan määräytymiseen.

Kaikki mäntsäläläiset lapset eivät ole päivähoidossa. Kotona hoidettavat lapset käyvät erilaisissa kerhoissa. Laajin kerhotoiminta on seurakunnalla.

Tarvittaessa erityispäivähoidon työryhmä pohtii päivähoitopaikan määräytymisen.

Erityispäivähoidon työryhmään kuuluvat mm. kiertävä erityislastentarhanopettaja (kelto), päivähoidon edustajat ja lisäksi tukiverkostoa, esim. puheterapeutti, sosiaalityöntekijä.

Kaikessa päivähoidossa erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseva lapsi saa mahdollisuuden osallistua normaaliin päivähoidon toimintaan huomioituna lapsen kehitys sekä hänen tarvitsemansa tuki ja ohjaus.

Päivähoidossa käytettäviä tukimuotoja:

- Avustaja joko lapsikohtaisesti tai lapsiryhmään
- Pienempi lapsiryhmä, kun lapsi lasketaan ns. kahden paikalla olevaksi
- Erityislastentarhanopettajan palvelut konsultoivana työntekijänä
- Apuvälineet ja materiaalit kuntoutuksen toteuttamiseksi
- Terapia, joista tavallisimpia ovat puhe-, toiminta-, ja fysioterapia.
- Psykologin sekä perheneuvolan palvelut
- Perheelle suunnatut tuet, esim. päivähoitokuljetus
- Lastenneuvolan palvelut
- Mahdolliset lasta hoitavan sairaalan palvelut

Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tehdään päivähoidossa kuntoutussuunnitelma, jossa määritellään se, miten asiantuntija-arviossa esitetyt suositukset ja tukitoimet liitetään tuettuun

varhaiskasvatukseen. Suunnitelmassa huomioidaan tuen järjestämisen edellyttämät muutokset lapsen ympäristössä, käytettävät menetelmät, välineet ja tarvittavat tukipalvelut sekä asiantuntijat.

Mäntsälässä kokoontuu kerran kuukaudessa lasten kuntoutustyöryhmä, pohtimaan erityislasten kuntoutukseen ja käytännön toteutukseen liittyviä asioita. Ryhmässä ei pohdita asiakastapauksia, vaan yritetään yhdessä miettiä, miten parhaiten saataisiin kunnan tarjoamat palvelut kyseisille lapsille hyödynnettyä Mäntsälässä, ja miten niitä voitaisiin parantaa tulevaisuudessa. Tähän ryhmään kuuluvat lastenlääkäri neuvolasta, terveydenhoitajien edustaja, perheneuvolan edustaja, terveyskeskuspsykologi, puheterapeutti, kiertäväerityislastentarhanopettaja, fysioterapeutti, päivähoiton edustaja, sosiaali- ja perhetyön edustajat ja tarvittaessa myös edustus muilta tahoilta, esimerkiksi kouluilta.

11.3. Erityisen tuen antajat

11.3.1. Lastenneuvola

Lastenneuvolan työntekijät ovat erityislasten hoidossa erityisesti vanhempien tukijoita. Työntekijät tukevat vanhemmuutta ja toimivat kuuntelijoina, kun vanhempien omat voimat uupuvat erityislapsen hoito ja kuntoutusprosessin aikana. Lisäksi tarvittaessa ohjataan perhe ja vanhemmat saamaan apua muilta ammattiauttajilta.

Lastenneuvolassa toimii lastenneuvolatyöryhmä, johon kuuluvat lastenlääkäri, terveydenhoitajat, fysioterapeutti, puheterapeutti, psykologi sekä tarvittaessa perhetyöntekijä ja sosiaalityöntekijä. Lastenneuvolatyöryhmässä mietitään lapselle tarvittavia tukitoimenpiteitä ja päätetään jatkotoimista. Työryhmä ohjaa lapsen tarvittaessa päivähoitoon ja perheneuvolaan. Tarvittaessa lapsille tehdään erityistutkimuksia erityissairaanhoidossa.

11.3.2. Perheneuvola

Mäntsälän perheneuvolassa työskentelee tällä hetkellä 2 sosiaalityöntekijää ja 3 psykologia.

Perheneuvolan asiakkaiksi voidaan hakeutua lapsen kasvatukseen ja psyykkiseen kehitykseen, sekä vanhemmuuteen liittyvissä pulmissa.

11.3.3. Terveyskeskuspsykologi

Yksi virka Mäntsälässä.
Hoitaa alle kouluikäisten lasten kehitystasoarvioinnit.

11.3.4. Puheterapeutti

Yksi virka Mäntsälässä.
Ottaa vastaan kaikki ne lapset, jotka tarvitsevat jonkinlaista kielellisten taitojen arviointia. (äännevirheistä laajempiin kielellisiin ongelmiin)

11.3.5. Kiertävä erityislastentarhanopettaja (kelto)

Yksi virka Mäntsälässä.
Osallistuu päivähoitoon hakevien erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten asioiden selvittämiseen; hoidon ja kasvatuksen tarpeen arviointi (mm. avustajan tarve, paikalla oleminen yhdessä erityispäivähoiton työryhmän kanssa ja oikean sijoitusvaihtoehdon löytäminen yhdessä paikkatyöryhmän kanssa).

Osallistuu lasten hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden, ja eri alojen asiantuntijoiden kanssa, lasten toiminta- ja kuntoutussuunnitelman laadintaan, käyttöön soveltamiseen, seurantaan ja arviointiin.

Huolehtii osaltaan siitä, että lapsen päivähoitossa havaittu erityisen ja kasvatuksen tarve johtaa asianmukaisiin tutkimuksiin ja kuntoutukseen.

Antaa konsultaatiota ja järjestää erityispäivähoidon täydennyskoulutusta henkilöstölle yhdessä päivähoidon koulutustyöryhmän kanssa.

Edistää muiden erityistyöntekijöiden, hoito- ja tutkimusyksiköiden, päivähoidon ja lasten vanhempien yhteistyötä kuntoutuksen kehittämiseksi.

Toistaiseksi kelton työn painopiste on suunnattu 6v-5v lapsiin.

11.3.6. Fysioterapeutti

Yksi fysioterapeutti Mäntsälässä vastaa alle kouluikäisten lasten terapiasta. Hänen toimenkuvaansa kuuluu mm. motorisen kehityksen arviointi, ohjaus, neuvonta ja tukeminen sekä tuki- ja liikuntaelimestön kehitykseen liittyvät asiat. Fysioterapeutti antaa motoriikan ja liikunnan lyhytaikaista terapiaa.

Fysioterapeutti vetää yhdessä terveyskeskuspsykologin kanssa psykomotorista ryhmää lapsille. Lapset ohjautuvat ryhmään lastenneuvolatyöryhmän ehdottamina. Ryhmän toiminta tähtää lapsien hieno- ja karkeamotoriikan sekä sosiaalisten taitojen tukemiseen ja parantamiseen.

11.3.7. Toimintaterapeutti

Palvelun tuottaa yksityinen palveluntuottaja.

11.3.8. Sosiaali- ja perhetyöntekijät

Mäntsälän sosiaali- ja perhetyössä erityisen tuen järjestäminen on perustehtävä. Lastenvalvoja ottaa tarvittaessa yhteyttä sosiaalityöntekijään ja tekee myös yhteistyötä perhetyön kanssa, kun siitä on perheelle etua lasta koskevista prosesseista. Sosiaalityössä on neljä sosiaalityöntekijää, lastenvalvoja ja johtava sosiaalityöntekijä. Perhetyössä on johtava perhetyöntekijä ja neljä perhetyöntekijää.

11.4. Miten kehitetään erityisen tuen palveluita Mäntsälässä?

Tärkeä kehittämisalue on tiedonkulun parantaminen eri varhaiskasvatustoimijoiden välillä. Myös yhteistyön ylläpitämien ja lisääminen parantavat entisestään erityisen tuen saamista siellä missä sitä tarvitaan. Yhteistyön lisääminen vaatii kuitenkin lisää henkilöstöresursseja.

Yhteistyötä päivähoidon, seurakunnan kerhojen ja neuvolan välillä parannetaan, jotta neuvolaan saadaan tietoa miten lapsi käyttäytyy/toimii päivähoitoryhmässä ja kerhossa ja minkälaisia havaintoja päivähoitossa ja kerhossa on tehty lapsesta. Otetaan lastenneuvolan ja päivähoidon sekä kerhojen yhteistyökaavake 5–vuotiaille lapsille käyttöön koko kunnan alueella vuoden 2004 aikana.

Mäntsälässä ei erityisen tuen kasvavaan tarpeeseen pystytä tällä hetkellä vastaamaan. Päivähoidon työntekijät ovat huolestuneita lasten asioiden eteenpäin viemisen vaikeudesta. Erityistyöntekijöiden liian vähäinen määrä näkyy lasten tutkimis- ja kuntoutusprosessin hitautena.

Mäntsäläläisten varhaiskasvattajien selkeä näkemys on, että kuntaan tarvitaan lisää erityistyöntekijöitä; puheterapeutti, toimintaterapeutti, psykologi.

Järjestetään yhteisiä koulutustilaisuuksia aiheina: lasten kehityksen erityispiirteet, perheiden kohtaaminen ja tukeminen.

12. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN VARHAISKASVATUS

12.1. Miten on järjestetty?

Mäntsälässä eri kulttuureista tulleista lapsista on varhaiskasvatuksen piirissä toistaiseksi vähän kokemuksia. Samoin eri kieliryhmistä tulleita perheitä on verraten vähän. Tosin näiden perheiden määrä on ollut kokoajan kasvussa. Englanninkielistä päivähoitoa tarjoaa Mäntsälässä englanninkielinen Montessorileikkikoulu. Ruotsinkielistä päivähoitoa ei Mäntsälässä ole tarjolla. Ruotsinkielinen päivähoito onkin tähän asti ostettu naapurikunnista ostopalveluna.

Eri uskontokuntiin kuuluvista lapsista on varhaiskasvatuksen piirissä kokemuksia pitemmältä ajalta. Nämä lapsiperheet käyttävät varhaiskasvatuspalveluita samalla tavalla kuin valtauskonnon piirissäkin olevat perheet.

Mäntsälän kasvu aiheuttanee erilaisista kulttuuri-, uskonto-, ja kieliryhmistä tulevien perheiden määrän lisääntymisen tulevaisuudessa.

Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat avainasemassa, kun eri kulttuuritaustasta tuleva perhe tulee Mäntsälään. Työntekijät hankkivat tietoa kulloisenkin kulttuurin tai uskonnon erityispiirteistä kyselemällä perheeltä itseltään sekä etsimällä tietoa kirjallisuudesta yms.

12.2. Suunnitelma eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten varhaiskasvatuksen kehittämiseksi

Muista kulttuureista tuleville perheille on tärkeää opettaa suomalaiseen kulttuuriin kuuluvia perinteitä. Meille mäntsäläläisille on rikkaus saada joukkoomme perheitä muista kulttuureista. Hyväksymällä erilaisia kulttuureja ja uskontoja opimme itse ja opetamme lapsille suvaitsevaisuutta sekä erilaisuuden ymmärtämistä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö kaipaa ”täsmäkoulutusta”, eli tietoa eri kulttuureista ja uskonnoista tulevien perheiden toimintatavoista kulloisenkin tapauksen pohjalta.

Mitä paremmin henkilökunta saa tietoa uuden perheen kulttuurista, uskonnosta, sitä helpompi heidän on vastaanottaa uusi perhe. Koulutusta tulee järjestää henkilökunnalle silloin, kun työyksikkö vastaanottaa uuden perheen eri kulttuurista, uskonnosta tai kielestä.

Suvaitsevaisuutta ja kunnioittavaa asennetta korostetaan kaikissa varhaiskasvatuksen yksiköissä. Vuorovaikutukseen liittyvää koulutusta on syytä järjestää säännöllisin väliajoin varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Ehdotetaan perustettavaksi tietopankki, joka sisältää tietoa eri kulttuureista ja uskonnoista:

- kirjallisuutta
- kulttuuriaineistoa
- käytettävissä olevat tulkit
- toimintatarvikkeita
- konsultaatiomahdollisuudet, mm. lähin monikulttuuripäiväkoti

Tietopankin perustusaikataulu ja toteutus vuonna 2004-2005.

Tulevaisuudessa on oltava mahdollisuus tulkkien käyttöön perheiden ja varhaiskasvatustoimijoiden välille. Ehdotetaan, että yksi sosiaalityöntekijä keskittyy palvelemaan maahanmuuttajaperheitä.

On tarpeen tehdä suunnitelma miten ruotsinkielisten lasten päivähoito järjestetään Mäntsälässä tulevaisuudessa.

13. YHTEENVETO JA AIKATAULU KEHITTÄMISSUUNNITELMISTA

13.1. Moniammatillinen yhteistyö

Koska Mäntsälän kuntaan muuttaa kasvavassa määrin lapsiperheitä, varhaiskasvatuksen erityistyöntekijöitä palkataan lisää.

Uusia työntekijöitä perehdytetään varhaiskasvatusverkostoon ja koko kunnan palveluverkostoon. Tätä palvelee tämä asiakirja ja kunnan järjestämät tulokaspäivät uusille työntekijöille. Jatketaan ja kehitetään tulokaspäivien järjestämistä.

Suunnitellaan ja otetaan käyttöön yhteistyökaavake 5-vuotiaista lapsista lastenneuvolan ja seurakunnan sekä lastenneuvolan ja päivähoiton yhteistyö pohjaksi käytettäväksi 31.12.2004 mennessä. Vastuu tämän yhteistyökaavakkeen tekemisestä on lastenneuvolalla.

Järjestetään eri varhaiskasvatuksen toimipisteiden esittely- ja tutustumistahtumia varhaiskasvatuksen työntekijöille. Organisoinnista huolehtivat toimipisteiden esimiehet.

Jatketaan kolmikantakeskustelujen kehittämistyötä: koulun opettaja- seurakunnan ohjaaja- vanhemmat, koulun opettaja- lastentarhanopettaja- vanhemmat. Vastuu keskustelujen kehittämistä on esi- ja alkuopettajilla.

13.2. Kasvatuskumppanuus

Järjestetään vanhempien ja henkilökunnan yhteisiä koulutus- keskustelutilaisuuksia. Järjestäjinä kunta, seurakunta ja eri yhdistykset.

Seurakunnan kerhoissa ja päivähoitossa suunnitellaan ja otetaan käyttöön yhtenäinen lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma -lomake vanhempien ja varhaiskasvattajien välisen yhteistyön työvälineeksi. Vastuu tämän lomakkeen tekemisestä on päivähoitolla. Työryhmä tätä varten perustetaan vuoden 2004 alussa ja yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelmalomake on valmiina 30.6.2004

13.3. Erityisen tuen järjestäminen

Koska Mäntsälän kuntaan muuttaa kasvavassa määrin lapsiperheitä, tämä on huomioitava kunnan henkilöstösuunnitelmassa palkkaamalla varhaiskasvatuksen erityistyöntekijöitä lisää: erityislasterhanopettaja, psykologi, puheterapeutti ja toimintaterapeutti.

Eri yhteistyötahot järjestävät yhdessä koulutustilaisuuksia varhaiskasvattajille ajankohtaisista aiheista. Päivähoiton koulutustyöryhmä vastaa asiasta ja on linkkinä muihin tahoihin.

13.4. Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten varhaiskasvatus

Perustetaan kuntaan tietopankki eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien perheiden palveluiden turvaamiseksi. Keskitetään eri kieli – ja kulttuuriryhmiin kuuluvien perheiden palvelu yhdelle sosiaalityöntekijälle. Näiden palveluiden toteuttamisesta vastaa perhe- ja sosiaalityö.

Tehdään suunnitelma ruotsinkielisten lasten päivähoiton järjestämiseksi Mäntsälässä. Vastuuhenkilönä toimii päivähoiton päällikkö.

14. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN ARVIOINTI JA SEURANTA

Mäntsälän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma ehdotetaan hyväksyttäväksi seuraavasti:

Tämä kuntakohtainen Vasu on syntynyt prosessinomaisesti ja kiinteästi seuraten valtakunnallisen vasun prosessia. Ehdotamme, että se noudattelisi valtakunnantason työskentelyä myös toimeenpanollisesti.

Valtakunnan tason asiakirja lähtee kokeiluvedelle syksystä 2003 syksyyn 2004, samoin voisi toimia Mäntsälän kuntakohtaisen Vasun kanssa.

Mäntsälässä on tehty päätös, että varhaiskasvatusta toteuttavat yksiköt työstävät yksikkökohtaiset suunnitelmansa vuoden 2004 aikana kuntakohtaisen asiakirjan tukemana. Tämä yksikkökohtainen työskentely toimisi myös hyvänä arviointitiedon keräysmahdollisuutena kuntakohtaisesta vasusta.

Ehdotamme, että Mäntsälän kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lähtee omalle kokeiluvuodelleen, vuodeksi 2004, ja kootun arviointi palautteen pohjalta nykyistä versiota muokataan ja vahvistetaan, niin että se lopullisessa muodossaan olisi perusturvalautakunnan hyväksyttävänä joulukuussa 2004.

Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen arviointi ja päivittäminen tapahtuu vuoden 2004 marraskuussa. Tätä varten ydinryhmän jäsenet keräävät palautteet omissa yksiköissään. Palautteen keräämistä varten laaditaan lomake, joka sisältää suunnitelman keskeisimpiä tavoitteita kokevia kysymyksiä. Lomakkeen laadinnasta vastaa työvaliokunta. Lomake on valmiina 31.5.2004. Työvaliokunta työstää palautelomakkeet ja näin saatu kooste käsitellään ydinryhmän kokouksessa marraskuussa. Ydinryhmä tekee palautteen perusteella muutosehdotuksia varhaiskasvatussuunnitelmaan. Ydinryhmän puheenjohtajaksi ja kokoonkutsujaksi ehdotetaan päivähoitopäällikkö Erja Sihlmania.